

نوع متوسط بودن ماهیت انسان از منظر ملاصدرا

باقر گرگین*

حامد ناجی اصفهانی**

چکیده

سخن از هویت و حقیقت انسان در حکمت متعالیه رنگ و بوی تازه‌ای به خود می‌گیرد. ملاصدرا با تکیه بر نظریه‌ها و مبانی ویژه خود از جمله اصالت وجود، حرکت جوهری و حدوث جسمانی و بقای روحانی نفس، که حکیمان پیش از وی به آنها راه نبرده بودند، مباحثی را درباره انسان به میان آورد که خاستگاه نوآوری‌هایی در نظام فلسفی او شد. از جمله مهم‌ترین این نوآوری‌ها باید به مسأله حد ناپذیری ماهیت انسان اشاره کرد. صدرالمألهین بر پایه مبانی پیشین و اشاره به نحوه وجود خاص انسان سخن از دگرگونی نوعی انسان به میان آورد. بر این اساس حیوان ناطق، نوع متوسط دانسته می‌شود و می‌تواند تحت اجناس بهیمی، سبعی، شیطانی و ملکی واقع شود و از انواع گوناگون مندرج در این اجناس برخوردار شود. وی با تکیه بر دریافت خود از ماهیت انسان، به دگرگونی مسائل مهم حکمت پرداخت. این پژوهش معطوف به تبیین نظریه تازه ملاصدرا درباره ماهیت انسان و واکاوی مقدمات و مبانی این دیدگاه است.

واژه‌های کلیدی: ملاصدرا، ماهیت، انسان‌شناسی، اصالت وجود، حرکت جوهری، ماده، صورت.

* دانشجوی دکتری فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان و عضو هیأت علمی گروه معارف اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر، رایانامه: b_gorgin65@yahoo.com

** استادیار گروه فلسفه دانشگاه اصفهان، رایانامه: hamed_naji@yahoo.com

Human Nature is Middle Species from Mulla Şadra's Point of View

Bagher Gorgin*

Hamed Naji Eşfahani**

Talking about the nature and reality of human being in the transcendent theosophy is really innovative. Relying on his special theories and principles, such as primacy of existence, physical creation and spiritual duration of soul that the philosophers before him had no way through, Mulla Şadra brought about issues on human being which became the origin of some innovations in his philosophical system: infinity of human nature inability to limit the reality of human being are among them.

Based on the preceding principles which refer to the special way of human existence, Şadr al-Mota'lehin talked about the transformation of human species. In that sense, the rational animal is considered as the moderate type and can be subcategorized to beast, ferocious, devil, and divine genus and Şadra, relying on his understanding of human nature, embarked on making substantial changes in important theosophical issues. The author in the present study is trying to explain the new theory of Mulla Şadra on human nature and to analyze the basic and fundamental principles of this viewpoint.

Keywords: Mulla Şadra, Essence, Anthropology (the Study of mankind), Primacy of existence, Substantial motion, Substance, Form

* PhD Student of Islamic Philosophy and Theology, Isfahan's Science and Research Department of Islamic Azad University and Faculty Member at Islamic Knowledge Department, Islamic Azad University, Boushehr Branch.

** Assistant Professor of Philosophy, Esfahan University.